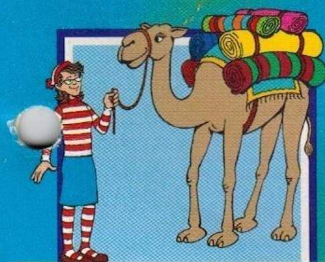
Wally poznaje historię świata!

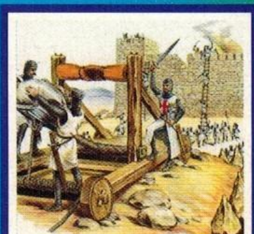
Wally zwiedza Świat!
16(68)
TYGODNIK
CENA 3,50 zł
od 01.06.00
do 07.06.00

Imperium arabskie

Opowieści

Wielbłądy

Krucjaty

IMPERIUM ARABSKIE

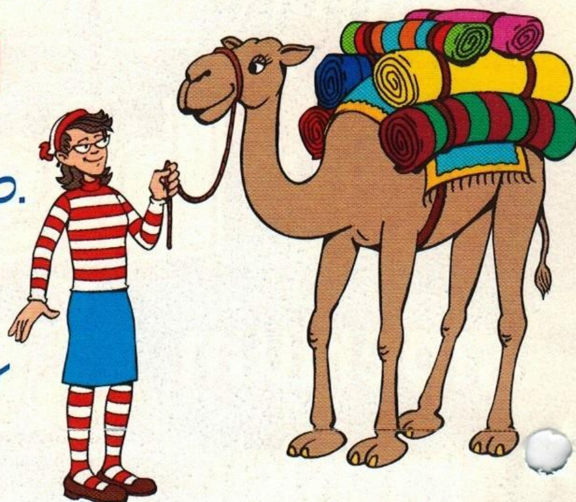
INDEKS 354910

ISBN 83-87911-99-2
9 788387 911997

NAKLEJKI, ŁAMIGŁÓWKI I MAKABRYCZNE WIADOMOŚCI

WITAJCIE, PODRÓŻNICY W CZASIE!

WYRUSZAMY DO WSPANIAŁEGO IMPERIUM ARABSKIEGO. ZOBACZYMY CUDOWNE MECZETY, ZROBIMY ZAKUPY NA BAZARZE, SPOTKAMY SIĘ Z PARĄ ŚWIETNYCH WŁADCÓW I DOWIEMY SIĘ, DLACZEGO ARABOWIE BYLI GENIALNYMI MATEMATYKAMI.

IMPERIUM ARABSKIE

W 570 R. JEDNI ARABOWIE BYLI NOMADAMI, WĘDRUJĄCYMI PO PUSTYNIACH ARABII ZE SWOIMI STADAMI ZWIERZĄT. INNI BYLI ZNAKOMITYMI KUPCAMI I MIESZKALI WE WSPANIAŁYCH MIASTACH, TAKICH JAK MEKKA I JATRIB (MEDYNA). NATCHNIENI NOWĄ RELIGIĄ, ZWANĄ ISLAMEM, ARABOWIE OSIEDLAJĄ SIĘ POZA ARABIĄ. DO 750 ROKU ZBUDOWALI IMPERIUM, ROZCIĄGAJĄCE SIĘ OD INDII DO HISZPANII I W PÓŁNOCNEJ AFRYCE.

BRRR MAKABRA

OPRÓCZ RYCERZY NA KRUCJATY MASOWO ZGŁASZALI SIĘ ŹLE WYEKWIPOWANI I UZBROJENI CHŁOPI Z ŻONAMI I DZIEĆMI. PO ZŁYCH PLONACH BALI SIĘ GŁODU NA WIOSNĘ. ŻADEN Z CHŁOPSKICH OCHOTNIKÓW NIE DOTARŁ ŻYWY DO ZIEMI ŚWIĘTEJ!

Wiatraki wymyślili Persowie w 700 r. n.e. Arabowie przejęli ten wynalazek i zbudowali własne wiatraki. Europejczycy zaczęli ich używać w XII w. i nadal z nich korzystają.

KIEDY TO SIĘ ZDARZYŁO?

630 r.	MAHOMET, ZAŁOŻYCIEL ISLAMU, JEST WŁADCĄ MEKKI. JEGO WOJSKA KONTROLUJĄ WIĘKSZOŚĆ ARABII.
632 r.	MAHOMET UMIERA. ARABSKIE WOJSKA ROZPOCZĘŁY POCHÓD ISLAMU PRZEZ CAŁY ŚWIAT.
750 r.	DYNASTIA ABBASYDÓW PRZEJMUJE WŁADZĘ NAD ISLAMSKIM IMPERIUM ARABSKIM.
762 r.	ABBASYDZI CZYNIĄ BAGDAD SWOJĄ STOLICĄ. MIASTO STAJE SIĘ CENTRUM ISLAMSKIEGO ŚWIATA.
1096 r.	CHRZEŚCIJANIE ROZPOCZYNAJĄ SERIĘ WOJEN - KRUCJAT - PRZECIW MUZUŁMANOM. TRWAŁY ONE 200 LAT.
1258 r.	MONGOLSCY WOJOWNICY ZAJĘLI BAGDAD. IMPERIUM ARABSKIE ROZPADA SIĘ.

SŁOWNICZEK

BAZAR - ARABSKI TARG.

KALIF - NASTĘPCA MAHOMETA I WŁADCA MUZUŁMAŃSKIEGO ŚWIATA.

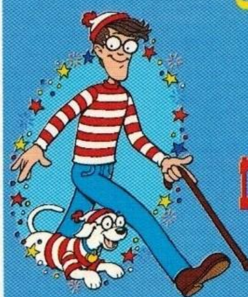
MUZUŁMANIN - WYZNAWCA ISLAMU.

PROROK - WIELKI NAUCZYCIEL RELIGIJNY. PROROK TO TAKŻE OSOBA PRZEPOWIADAJĄCA PRZYSZŁOŚĆ.

ZIEMIA ŚWIĘTA - OBSZAR OBEJMUJĄCY CZĘŚĆ OBECNEGO LIBANU, IZRAELA, SYRII I JORDANII. CHRZEŚCIJANIE NAZWALI GO ZIEMIĄ ŚWIĘTĄ, BO ŻYŁ TU JEZUS.

CZĘŚĆ 16

W DROGĘ!

PODRÓŻE W CZASIE
SAME MECZETY 2

PODRÓŻE W CZASIE
NAJLEPSI KUPCY 4

KOMIKS
CZARODZIEJSKA LAMPA ALADYNA 6

DOBRE POMYSŁY
MĄDRY KALIF 8

DLA UWAŻNYCH 10

SŁYNNI LUDZIE
KRZYŻOWCY 12

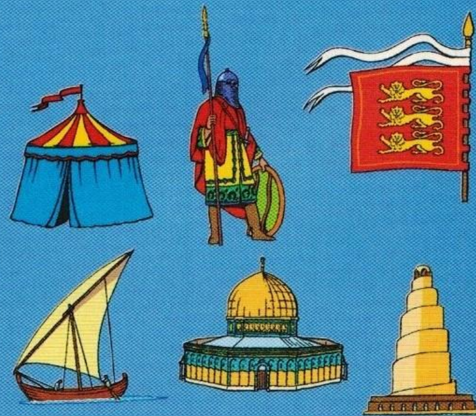
Z NOTATNIKA WENDY
RYCERSKIE ŻYCIE 14

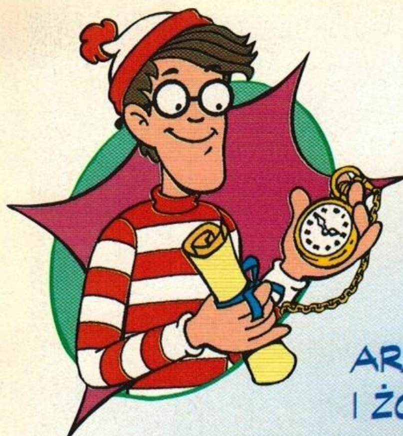
PRZYGODY WALLY'EGO
WALLY I ZŁY WEZYR 16

ŁAMIGŁÓWKI Z PRZESZŁOŚCI 20

SZUKAJ I ZNAJDŹ

NA STRONACH TEGO ZESZYTU UKRYTO RYCERZA, NAMIOT, ŁÓDŹ, MINARET I KOPUŁĘ NA SKALE. ZNAJDŹCIE JE, A TAKŻE SZEŚĆ CHORĄGWI, TAKICH JAK TA.

SAME MECZETY

ARABOWIE SŁYNĘLI JAKO ZNAKOMICI KUPCY, ROLNICY I ŻOŁNIERZE. BYLI TEŻ ŚWIETNYMI BUDOWNICZYMI!

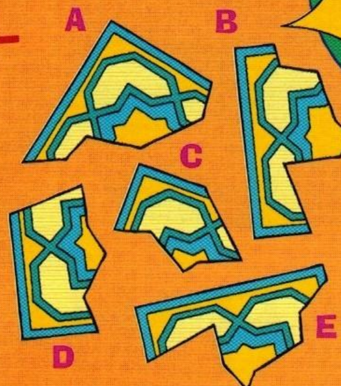
Imperium

Około 1300 lat temu Arabowie stali się największą potęgą świata. W ciągu 100 lat utworzyli ogromne imperium, obejmujące Arabię, Bliski Wschód, Afrykę Północną i Hiszpanię. Gdziekolwiek przybyli, Arabowie opowiadali ludziom o swojej religii – islamie. Obecnie islam jest bardzo powszechną religią.

ROZBITY KAFEL

CZY POTRAFICIE ODGADNĄĆ, Z KTÓRYCH KAWAŁKÓW MOŻNA UŁOŻYĆ KAFEL TAKI JAK TEN NA DOLE?

SARAH STONE – TONY STONE IMAGES

- DLACZEGO TEN MUEZIN TAK KRZYCZY?
- BO JAK WIERNI GO NIE USŁYSZĄ I NIE PRZYJDĄ NA MODLITWĘ, STRACI PRACĘ...

Spojrzenie do środka

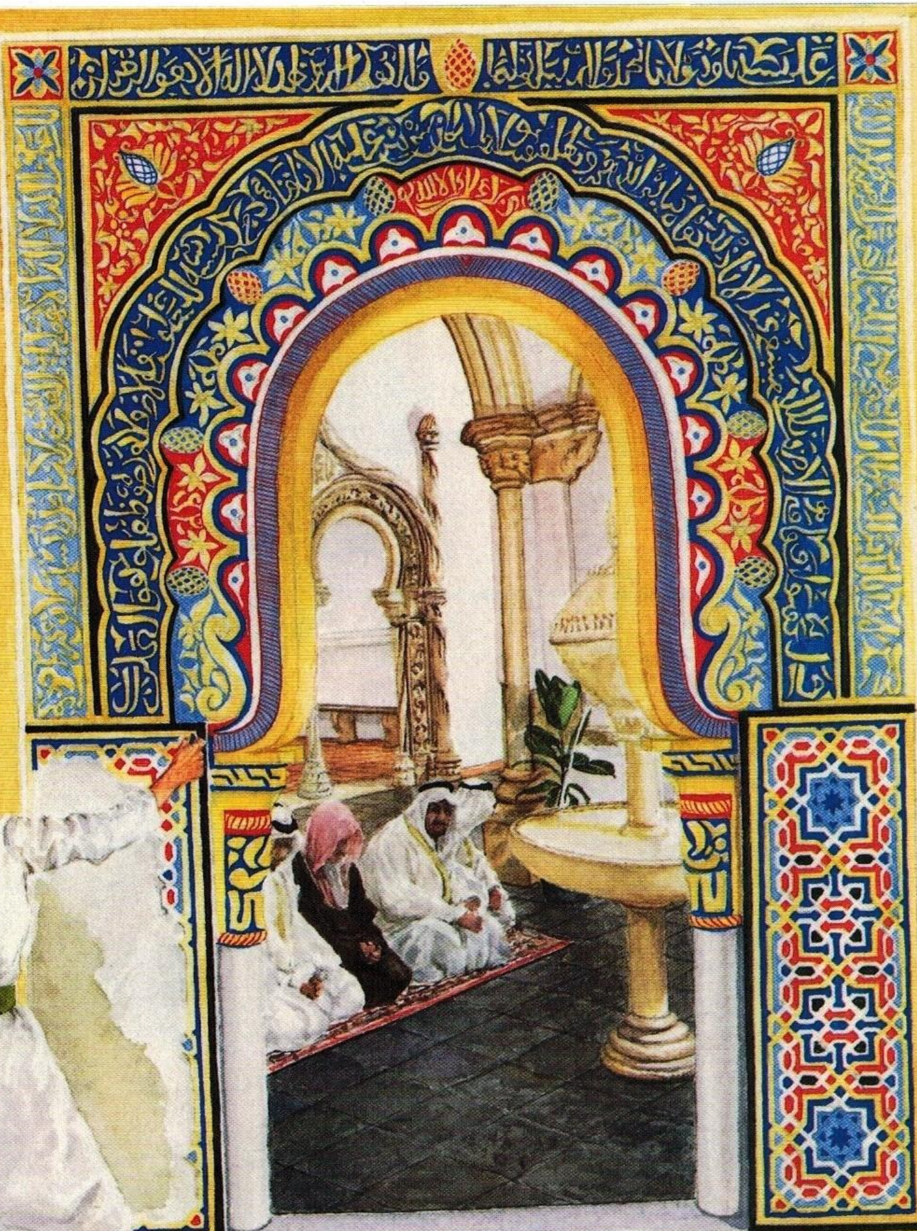
Arabowie budowali meczety dla modlących się ludzi. Muzułmanie wznosili meczety o różnych kształtach i rozmiarach, z kopułami i wieżami, w całym imperium. Niektóre są tak duże, że mogą pomieścić 100 000 ludzi! Do budowy wielu z nich użyto kamienia. Inne wzniesiono przy użyciu tradycyjnych materiałów.
W Afryce niektóre meczety są zrobione z suszonej cegły, kryte strzechą z palmowych liści. Islam nie pozwala wiernym malować podobizn ludzi i zwierząt. Dlatego na ścianach meczetów widoczne są jedynie geometryczne wzory i kwiaty.

Kopuła na Skale w Jerozolimie jest jednym z najważniejszych meczetów. Jerozolima to święte miasto zarówno dla muzułmanów, jak i chrześcijan. Walczyli oni ze sobą o Jerozolimę przez ok. 200 lat podczas wypraw krzyżowych.

Misterne wzory

Drzwi, obramienia okien i parawany w meczetach są rzeźbione w misterne wzory. Łuki i ściany najczęściej pokrywają jaskrawo kolorowe kafle. Kafle mają różne kształty, od prostych kwadratów do sześciokątów i gwiazd. Na ścianach meczetu sułtana Ahmeda w Stambule jest ponad 20 000 kafli!

We wnętrzu meczetu jest równie pięknie jak na zewnątrz. Sklepione przejścia, zdobione malowanymi kaflami i arabskimi napisami, prowadzą do wielkich, przestronnych sal. Wierni klęczą na podłodze na dywanikach modlitewnych.

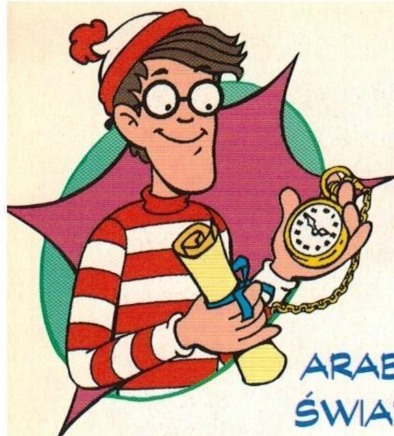
NETZ/BACH - BRITSTOCK-IFA

Meczety mają co najmniej jeden minaret - wieżę z galeryjką na szczycie. Z niej pięć razy dziennie muezin wzywa wiernych do modlitwy. Muzułmanie modlą się po arabsku, zwróceni twarzą w stronę świętego miasta-Mekki w Arabii Saudyjskiej.

SPRYTNY PAJĄK

ISLAM ZOSTAŁ ZAPOCZĄTKOWANY PRZEZ PROROKA MAHOMETA. LEGENDA GŁOSI, ŻE UCIEKAJĄCEMU PRZED WROGAMI PROROKOWI POMÓGŁ PAJĄK, KTÓRY UTKAŁ SIEĆ ZAMYKAJĄCĄ WEJŚCIE DO JEGO KRYJÓWKI. PRZEŚLADOWCY MAHOMETA MYŚLELI, ŻE NIKT NIE MÓGŁ WEJŚĆ DO JASKINI I POSZLI DALEJ.

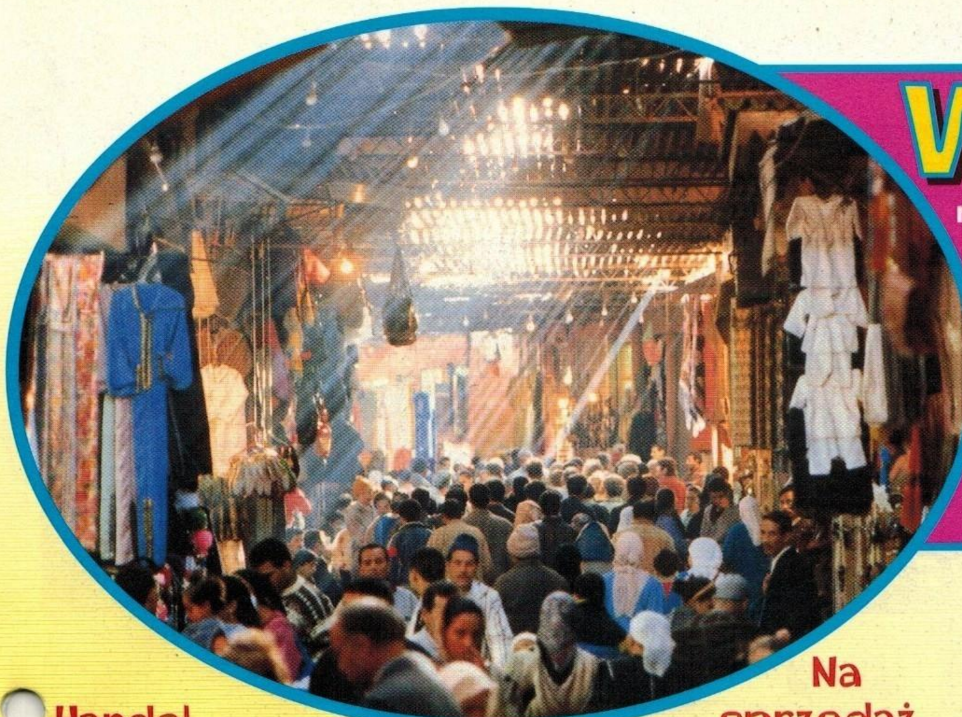
NAJLEPSI KUPCY

ARABSCY KUPCY PODRÓŻOWALI WE WSZYSTKIE STRONY ŚWIATA, PRZEWOŻĄC BOGACTWA Z EUROPY, AFRYKI I AZJI.

NA BAZARZE

SZCZEK UWIELBIA ZABAWĘ W CHOWANEGO. CZY MOŻECIE POMÓC MU ODNALEŹĆ PRZYJACIÓŁ? SCHOWALI SIĘ GDZIEŚ NA RYSUNKU PONIŻEJ, PRZEDSTAWIAJĄCYM RUCHLIWY BAZAR. GDY KTÓREGOŚ Z NICH ZNAJDZIECIE, PO PROSTU ZAZNACZCIE TO MIEJSCE. NIE ZAPOMNIJCIE O LEWUSIE!

Większość wielkich islamskich miast nadal ma swój suk. Można na nim kupić prawie wszystko. Ludzie przychodzili na suk do fryzjera, rzeźnika i wykąpać się w publicznej łaźni. Suk był zadaszony dla ochrony przed słońcem i skwarem. Wielka brama chroniła go nocą przed złodziejami.

ROHAN – TONY STONE IMAGES

Handel

Arabowie w Arabii południowej byli doskonałymi kupcami przez blisko tysiąc lat. Rosnące imperium zapewniało arabskim handlarzom bezpieczeństwo w dalekich podróżach. Przewozili oni srebro, piękne ubrania, sól i przyprawy oraz dywany. Kiedy dotarli do dalekich krajów, wymieniali je na inne towary. Kupcy przywozili jedwab, tusz, porcelanę i papier z Chin. Z Indii wracali z rubinami i pachnidłami. Z Afryki przywozili niewolników, złoto i kość słoniową. W północnej Europie sprzedawali towary za futra, zbroje, drapieżne ptaki, wosk i bursztyn.

Na sprzedaż

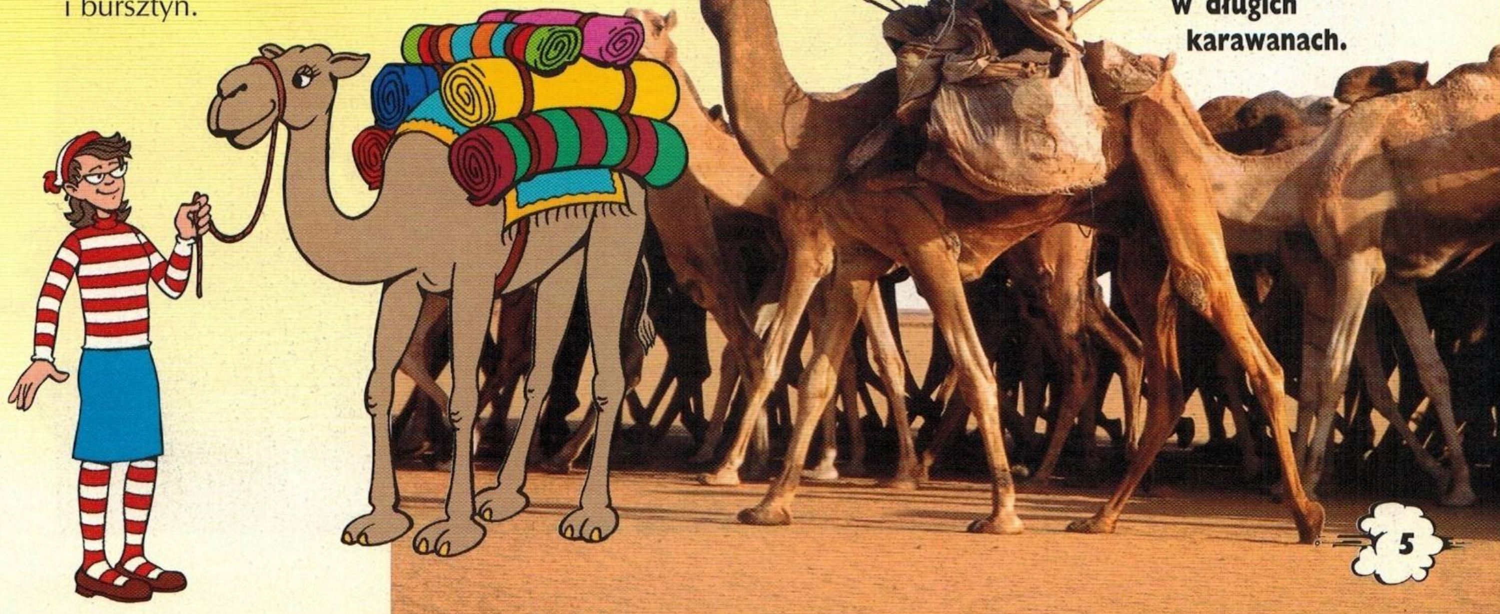
Wszystkie towary sprzedawano na zatłoczonym, zadaszonym targu, nazywanym suk. Na nim robiono też naczynia, klejnoty i tkaniny. Specjalni porządkowi czuwali nad tym, by transakcje przebiegały jak należy.

- KUPIŁAŚ TEN MATERIAŁ, O KTÓRY OD GODZINY SIĘ TARGUJESZ?! - PYTA MĄŻ ŻONĘ NA SUKU.

- NIE KUPIŁAM, ALE ZNACZNIE ZBIŁAM CENĘ!

WARTO WIEDZIEĆ

KUPCY ROZPOZNAWALI MIEJSCE POCHODZENIA PERŁY PO JEJ SMAKU! SŁODKIE POCHODZIŁY Z OMANU, A SŁONE POŁAWIANO W MORZU CZERWONYM.

Arabowie użyli wielbłądów po raz pierwszy 3000 lat p.n.e. Są to zwierzęta doskonałe do przeprawy przez pustynie. Do Chin arabscy kupcy jeździli przez pustynię na wielbłądach w długich karawanach.

RICHARD PASSMORE – TONY STONE IMAGES

CZARODZIEJSKA LAMPA ALADYNA

ARABOWIE WSPANIALE OPOWIADALI RÓŻNE HISTORIE. OPOWIEŚĆ O CHŁOPCU IMIENIEM ALADYN I JEGO MAGICZNEJ LAMPIE JEST JEDNĄ Z NAJBARDZIEJ ZNANYCH NA ŚWIECIE.

Legenda głosi, że historię Aladyna pierwsza opowiedziała kobieta o imieniu Szeherezada. Poślubiła ona króla, który był tak niezadowolony ze wszystkich poprzednich żon, że zabijał je w dzień po ślubie. Aby ocalić życie, Szeherezada co noc opowiadała królowi inną historię. Podobno było ich aż 1001! Zostały zapisane w książce pt. „Baśnie z tysiąca i jednej nocy".

Opowieść o Aladynie to jedna z tych historii. Pewnego dnia jakiś człowiek przyszedł prosić Aladyna o pomoc. Twierdził on, że jest wujem chłopca. Zabrał go na pustynię, gdzie znaleźli kamienną płytę. Po odsunięciu płyty mężczyzna kazał Aladynowi zejść na dół i przynieść lampę. Dla ochrony dał chłopcu magiczny pierścień. Aladyn znalazł lampę, ale kiedy chciał wrócić na powierzchnię, jego towarzysz kazał mu najpierw oddać lampę. Aladyn odmówił, a wtedy wściekły mężczyzna, który w rzeczywistości był złym czarownikiem, zasunął wejście kamienną płytą.

1 Aladyn desperacko starał się wydostać z jaskini. Obrócił pierścień, który dał mu czarownik.

WYDOSTAŃ MNIE STĄD!

JESTEM DŻINEM PIERŚCIENIA. KAŻDE TWOJE ŻYCZENIE BĘDZIE DLA MNIE ROZKAZEM.

2 Dżin Pierścienia pomógł Aladynowi wyjść z jaskini. Złego maga już tam nie było. Po kilku dniach, w mieście...

ODWRÓCIĆ SIĘ! NIKT NIE MOŻE PATRZEĆ NA KSIĘŻNICZKĘ!

JEST ŚLICZNA!

3 Aladyn pospieszył do domu opowiedzieć matce o pięknej księżniczce.

ZAKOCHAŁEM SIĘ W PEWNEJ DZIEWCZYNIE!

TO WSPANIALE! ALE CO TO ZA STARY RUPIEĆ PRZYNIOSŁEŚ?

4 Matka Aladyna chciała wyczyścić lampę, pocierając ją rękawem. Wtedy pojawił się kolejny dżin!

5 Aladyn poprosił dżina, by uczynił go najbogatszym człowiekiem na świecie. Wtedy wyruszył do pałacu.

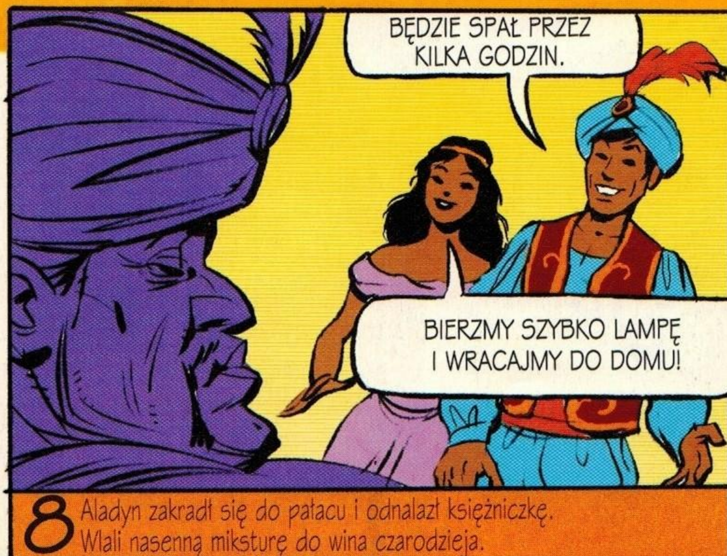

6 Dżin zbudował dla Aladyna okazały pałac naprzeciw posiadłości sułtana. Każdego ranka cesarz podziwiał go z okna. Aż pewnego dnia...

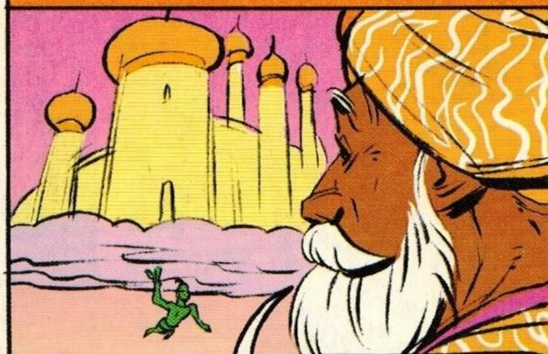
7 Zły czarodziej ukradł pałac razem z księżniczką! Oszukał ją, namawiając na zamianę starej lampy na nową, błyszczącą. Dzięki mocy dżina Lampy przeniósł pałac Aladyna w głąb pustyni.

8 Aladyn zakradł się do pałacu i odnalazł księżniczkę. Wlali nasenną miksturę do wina czarodzieja.

9 Będąc ponownie panem lampy, Aladyn wezwał dżina i nakazał mu przenieść pałac z powrotem.

DOBRE POMYSŁY

MĄDRY KALIF

DWÓR KALIFA W BAGDADZIE BYŁ CUDOWNYM MIEJSCEM, ALE TYLKO DLA BYSTRYCH LUDZI!

Świetny władca

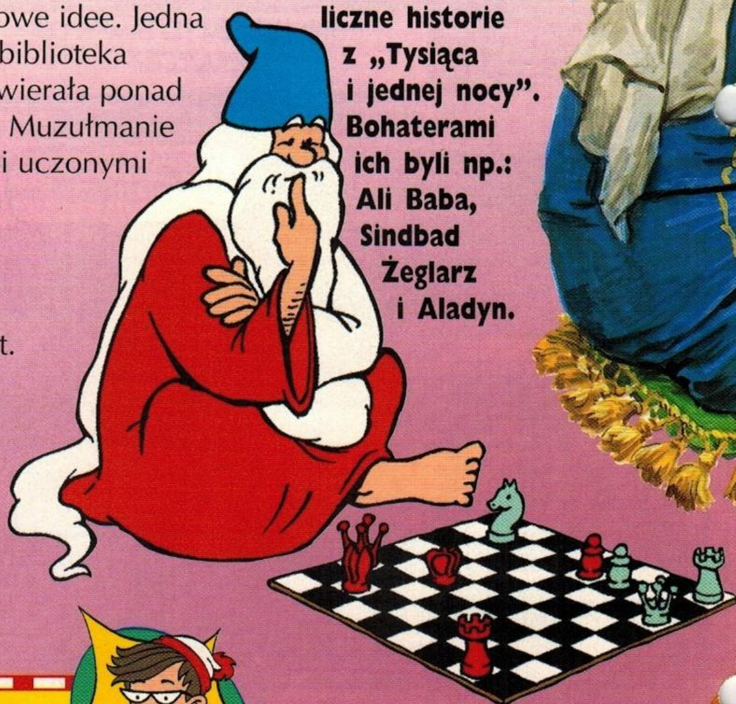
Arabskim imperium rządził kalif. Najsłynniejszym był Harun al-Raszid, który panował od 786 r. Opis jego bajecznego pałacu znajduje się w baśniach z „Tysiąca i jednej nocy". Według nich pokoje były pokryte złotem. Wszędzie leżały wspaniałe, wzorzyste dywany. Znajdowały się w nich złote drzewa z mechanicznymi ptakami, śpiewającymi dla kalifa!

- KTO WYMYŚLIŁ GRĘ W SZACHY?
- SZACH PERSKI?

Islamskie cuda

Kalif zbudował „Dom Mądrości" w Bagdadzie. Tutaj studiowano starożytne księgi i obmyślano nowe idee. Jedna muzułmańska biblioteka z Hiszpanii zawierała ponad 500 000 ksiąg. Muzułmanie byli genialnymi uczonymi i astronomami. Zbudowali obserwatoria do badań gwiazd i planet.

Persowie wymyślili szachy, a Arabowie szybko nauczyli się w nie grać!

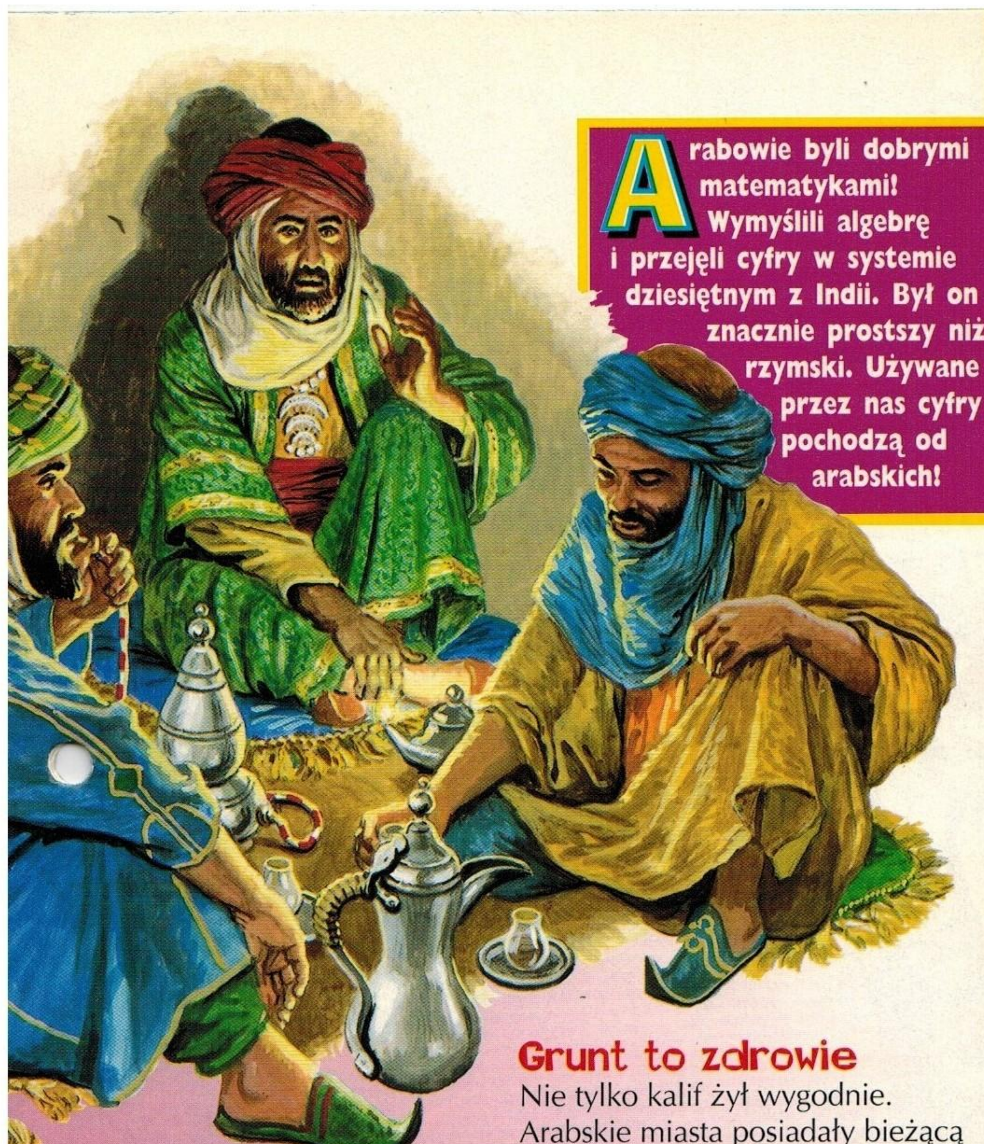
Harun al-Raszid uwielbiał opowieści! Jego dwór w Bagdadzie był miejscem, w którym wydarzyły się liczne historie z „Tysiąca i jednej nocy". Bohaterami ich byli np.: Ali Baba, Sindbad Żeglarz i Aladyn.

PISEMNA ZAGADKA

ARABSKIE PISMO JEST PIĘKNE. WŚRÓD LITER ZNAJDUJE SIĘ SIEDEM PAR I JEDNA LITERA NIEPASUJĄCA DO RESZTY. CZY WIECIE KTÓRA?

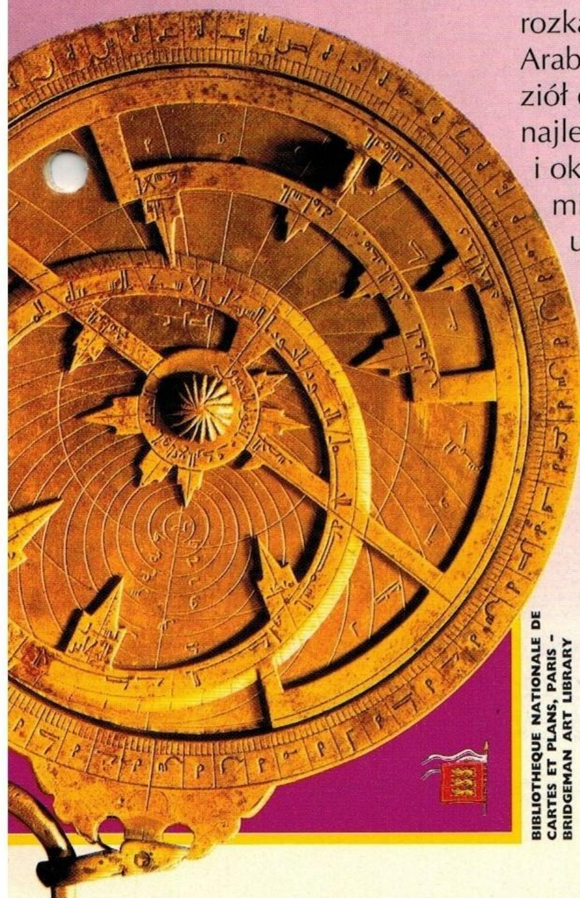
Muzułmanie zapożyczyli wiele pomysłów od innych kultur. To astrolabium zostało najpierw wynalezione przez Greków. Pomagało ono podróżnym określić położenie miejsca, w którym się znajdowali. Muzułmanie używali astrolabium do odszukania kierunku w stronę Mekki, gdy nadchodził czas modłów.

Arabowie byli dobrymi matematykami! Wymyślili algebrę i przejęli cyfry w systemie dziesiętnym z Indii. Był on znacznie prostszy niż rzymski. Używane przez nas cyfry pochodzą od arabskich!

Grunt to zdrowie

Nie tylko kalif żył wygodnie. Arabskie miasta posiadały bieżącą wodę i publiczne łaźnie. Kalifowie rozkazali zbudować szpitale. Arabscy lekarze wiedzieli, jak użyć ziół do leczenia chorób. Byli też najlepszymi na świecie chirurgami i okulistami. W Bagdadzie mieszkało ponad 1000 uczonych lekarzy.

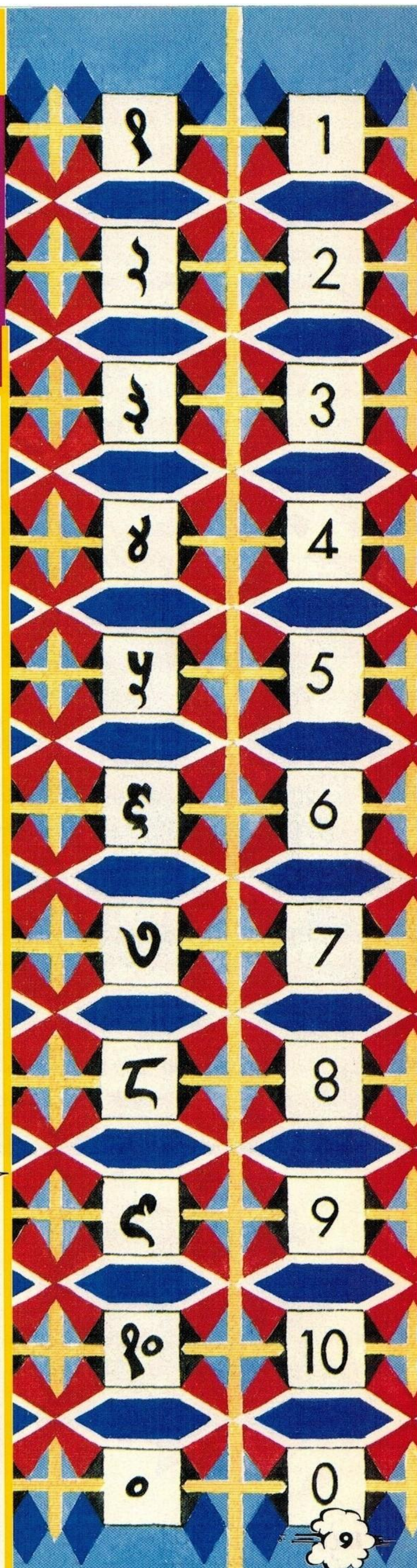

BIBLIOTHEQUE NATIONALE DE CARTES ET PLANS, PARIS – BRIDGEMAN ART LIBRARY

OCZY KALIFA

KALIF HARUN AL-RASZID CHCIAŁ WIEDZIEĆ, CO O NIM MYŚLĄ PODDANI. DLATEGO WĘDROWAŁ NOCĄ PO BAGDADZIE W TOWARZYSTWIE WEZYRA DŻAFARA, POETY ABU NAWASA I... KATA MASRURA!

SKOK NA ZAMEK

WYGLĄDA NA TO, ŻE ZASTALIŚMY KRZYŻOWCÓW PODCZAS DŁUGOTRWAŁEGO OBLĘŻENIA. JESZCZE NIGDY NIE WIDZIAŁEM TAK SZCZĘŚLIWYCH JEŃCÓW JAK CI WESELI MUZUŁMANIE! BYĆ MOŻE MAJĄ SEKRETNĄ BROŃ? CZY MOŻECIE MNIE ODNALEŹĆ MIĘDZY NIMI? RZUĆCIE TEŻ OKIEM NA:

- RYCERZA UCINAJĄCEGO SOBIE DRZEMKĘ.

- TCHÓRZLIWEGO WIELBŁĄDA, KTÓRY BOI SIĘ WYJŚĆ NA DROGĘ.
- PIĘKNY WACHLARZ Z PIÓR.
- TRZECH PODSTĘPNYCH SZPIEGÓW.
- LECĄCEGO DOKĄDŚ BRODATEGO RYCERZA.
- ILE PŁONĄCYCH POCISKÓW I WŁÓCZNI MOŻECIE ODSZUKAĆ NA RYSUNKU?

- JAKIE BYŁY ULUBIONE ZWIERZĘTA KRZYŻOWCÓW?

- KACZKA KRZYŻÓWKA I PAJĄK KRZYŻAK.

SŁYNNI LUDZIE

KRZYŻOWCY

NAWET WROGOWIE RYSZARDA BARDZO GO CENILI I SZANOWALI ZA MĄDROŚĆ I TAKTYKĘ WOJENNĄ!

Święta wojna

Ryszard był wprawdzie królem Anglii, ale nie spędzał w tym kraju dużo czasu. Wyrósł we Francji i nie znał angielskiego! Był dzielnym żołnierzem i brał udział w wyprawach wojennych. W 1189 roku wyruszył do Jerozolimy walczyć z muzułmanami. W tym czasie chrześcijanie z Europy toczyli z nimi boje o to miasto już od blisko 100 lat.

Nieustraszony wódz

Te wojny nazywano krucjatami, od hiszpańskiego słowa oznaczającego krzyż. Biorący w nich udział chrześcijanie nosili na ubraniach znak krzyża. Ryszard był wspaniałym przywódcą, dla którego żołnierze walczyli zawzięcie. Dzięki swej odwadze zdobył przydomek „Lwie Serce".

- KTO BYŁ ORGANIZATOREM KRUCJAT?

- PEWNIE JAKIEŚ BIURO PODRÓŻY!

Oblężenie Akki było pierwszą wielką bitwą Ryszarda w czasie wyprawy krzyżowej. Wcześniej chrześcijanie próbowali zająć miasto przez dwa lata. Ryszard dokonał tego w ciągu zaledwie czterech tygodni!

MUR OBRONNY

ILE RAZY POWTARZA SIĘ TUTAJ SŁOWO „KRUCJATA"?

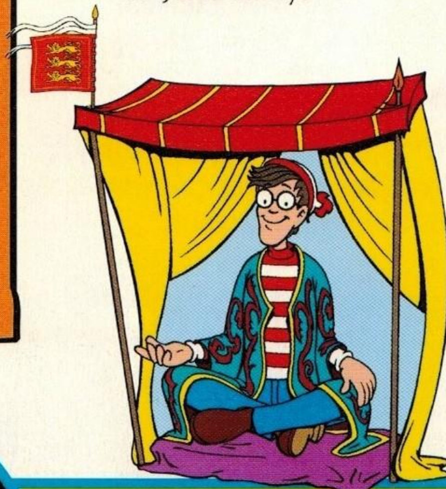
A	K			C	K			R	K
T	R			K	R			C	R
A	T	A	J	C	U	R	K	A	U
J	R	K	J	C	U	A	C	R	C
C	K	C	A	C	K	K	R	C	J
U	K	K	R	U	C	J	A	T	A
R	A	T	A	J	C	U	R	K	T
K	R	U	C	J	A	T	A	C	A

WARTO WIEDZIEĆ

- BRODY BYŁY W MODZIE W XII-TYM WIEKU. MIELI JE I RYSZARD, I SALADYN.
- RYSZARD MIAŁ BARDZO DŁUGIE RAMIONA, DZIĘKI CZEMU ŚWIETNIE WŁADAŁ MIECZEM.
- SALADYN OKAZYWAŁ WROGOM LITOŚĆ. W PRZECIWIEŃSTWIE DO CHRZEŚCIJAN JEGO LUDZIE NIE ZAWSZE ZABIJALI JEŃCÓW PO ZAKOŃCZONEJ BITWIE.

Potężni rywale

Przywódcą muzułmanów był sułtan Al-Malik al-Nasir Salah ad-Din Jusuf. Chrześcijańscy rycerze nazywali go Saladynem. Ryszard kilka razy pokonał Saladyna, ale nigdy nie zajął Jerozolimy. Nie miał ani ludzi, ani pieniędzy – czasem jego armia musiała głodować. W 1192 r. Ryszard i Saladyn podpisali układ, dzięki któremu chrześcijanie mogli bezpiecznie wchodzić do Jerozolimy.

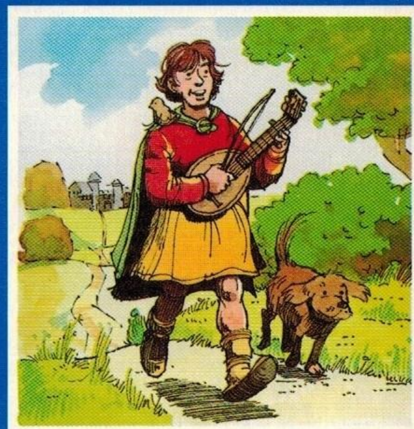

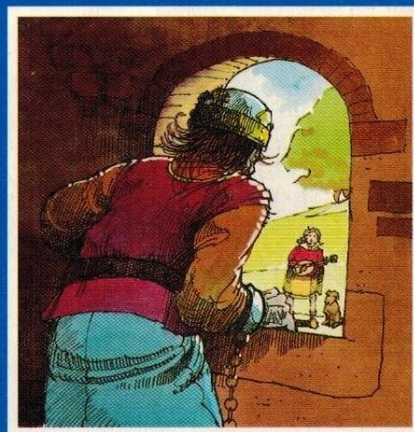
E. T. ARCHIVE

Saladyn słynął z wielkoduszności. Kiedy w czasie bitwy zabito Ryszardowi konia, Saladyn posłał mu nowego. Nie podobało mu się, by tak znakomity wojownik walczył pieszo.

POJMANIE KRÓLA

RYSZARD MIAŁ W EUROPIE WIELU WROGÓW, WIĘC WRACAŁ Z KRUCJAT W PRZEBRANIU. JEDNAK JEGO PIERŚCIEŃ ZDRADZIŁ GO I RYSZARD DOSTAŁ SIĘ DO NIEWOLI AUSTRIACKIEGO KSIĘCIA LEOPOLDA. KSIĄŻĘ WIĘZIŁ RYSZARDA W SWOIM ZAMKU. WEDŁUG LEGENDY PEWIEN MINSTREL O IMIENIU BLONDEL WYRUSZYŁ NA POSZUKIWANIE KRÓLA.

BLONDEL ŚPIEWAŁ ULUBIONĄ PIEŚŃ RYSZARDA PRZED KAŻDYM ZAMKIEM W AUSTRII. W KOŃCU USŁYSZAŁ GŁOS KRÓLA, WŁĄCZAJĄCY SIĘ DO ŚPIEWU. ABY RYSZARD ODZYSKAŁ WOLNOŚĆ, ANGLIA MUSIAŁA ZAPŁACIĆ 100 000 FUNTÓW OKUPU - DZISIAJ BYŁYBY ONE WARTE MILIONY ZŁOTYCH.

Z NOTATNIKA WENDY

RYCERSKIE ŻYCIE

OBIE ARMIE, MUZUŁMAŃSKA I CHRZEŚCIJAŃSKA, BYŁY DOBRZE WYSZKOLONE I UZBROJONE.

Do boju!

Ryszard i Saladyn mieli dobrze wyćwiczonych i znakomicie uzbrojonych żołnierzy. Wojska były małe – liczyły po kilka tysięcy mężczyzn po obu stronach. Chrześcijanie dzielili się na lekką piechotę i ciężkozbrojnych rycerzy, jadących na wielkich koniach bojowych. Rycerze ustawiali się w szeregu i ruszali na wroga, zabijając wszystko na swojej drodze.

Wir walki

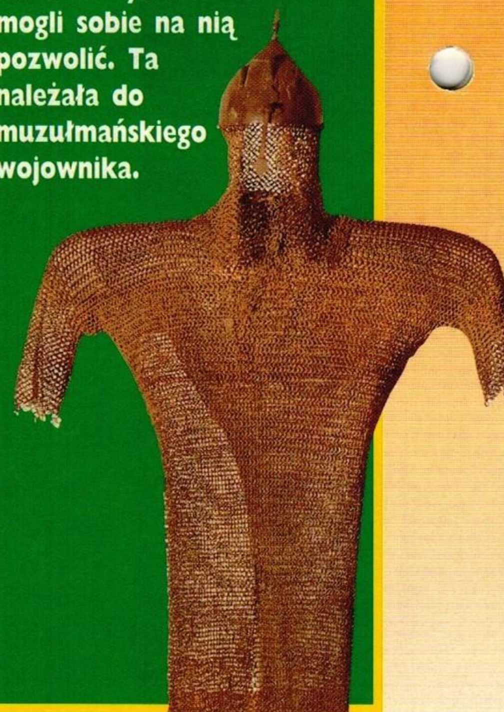
Szarżujący krzyżowcy starali się tak pchnąć kopią, by zrzucić muzułmańskich jeźdźców z koni! Gdy byli blisko wrogów, walczyli mieczami, toporami, buzdyganami lub kolczastymi pociskami. Muzułmanie używali łuków i strzał na dalsze odległości. W starciu walczyli zakrzywionymi mieczami.

Muzułmański jeździec zakładał lśniącą zbroję i dosiadał małego, szybkiego konia. Dzierżył okrągłą tarczę i ostry, zakrzywiony miecz, nazywany scimitar (wym.: „simitar”).

- JAK SIĘ NAZYWAŁA ZAPASOWA KOPIA KRZYŻOWCA?

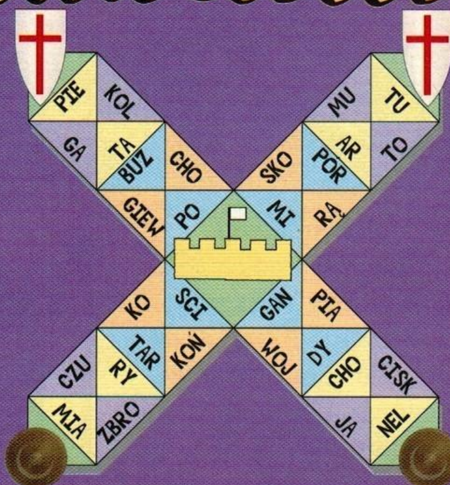
- KSEROKOPIA.

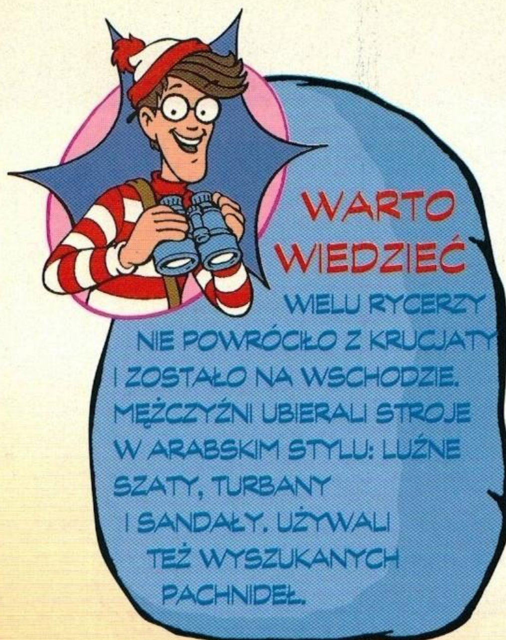
Chrześcijanie i muzułmanie zakładali kolczugi zrobione ze złączonych metalowych pierścieni. Jednak tylko zamożni rycerze mogli sobie na nią pozwolić. Ta należała do muzułmańskiego wojownika.

SZABLE W DŁOŃ!

NA TYM KRZYŻU UKRYTO CZĘŚCI CZTERNASTU SŁÓW ZWIĄZANYCH Z KRUCJATAMI. ZNAJDŹ JE I WYKREŚL Z DIAGRAMU.

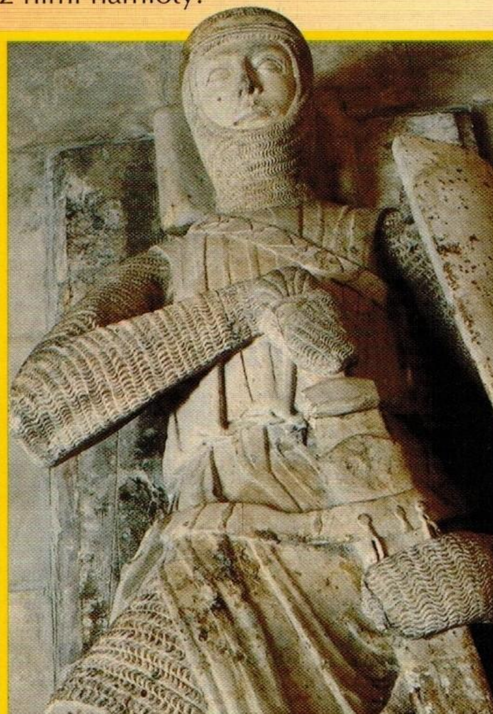
Oblężenie

Muzułmanie i chrześcijanie posiadali w Ziemi Świętej miasta i zamki. Obie strony znały się na oblężeniach. To wtedy wojsko otaczało miasto lub zamek i próbowało zwalić mury za pomocą kamiennych i drewnianych taranów. Nie pozwalano dostarczać jedzenia do wnętrza, dlatego ludzie tam głodowali! Krzyżowcy wykopali nawet tunel pod jednym z zamków i budowla zawaliła się. Gdy wszystko już zawiodło, żołnierze podpalali rozkładające się ciała zwierząt pod murami zamku, mając nadzieję, że wszyscy wewnątrz murów się zatrują!

Znaczenie koni

Walki na wyprawie krzyżowej nie były zabawą. Brakowało jedzenia i rycerze musieli kupować lub kraść na szlaku. Czasami cierpieli głód. W Ziemi Świętej równie trudno było znaleźć wodę. Podczas krucjaty trzeba było dbać nie tylko o ludzi – najważniejsze było dobre samopoczucie koni! Ludzie najpierw szukali wody dla swoich rumaków. Dzielili też z nimi namioty.

ANCIENT ART AND ARCHITECTURE COLLECTION LTD

Chrześcijanie z chęcią uczestniczyli w wyprawach krzyżowych, ponieważ papież obiecał wszystkim krzyżowcom, że pójdą prosto do nieba, gdy zginą. W wielu starych kościołach w Europie można zobaczyć grobowce rycerzy krzyżowych. Jedni są przedstawieni, jak wyjmują miecz z pochwy. Inni mają skrzyżowane nogi.

ŚWIĘCI RYCERZE

NIEKTÓRZY CHRZEŚCIJAŃSCY RYCERZE POŁĄCZYLI SIĘ W BRACTWA, NAZYWANE ZAKONAMI. RYCERZE CI ŻYLI JAK MNISI, ALE ICH GŁÓWNYM OBOWIĄZKIEM BYŁA WALKA, NIE MODLITWA.

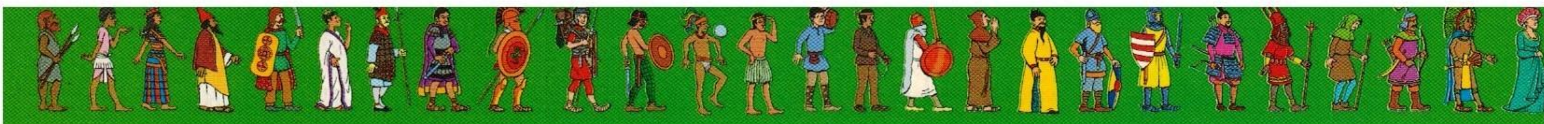
- JOANNICI ZOSTALI POWOŁANI DO OBRONY I OPIEKI NAD PIELGRZYMAMI ZDĄŻAJĄCYMI DO JEROZOLIMY. DO TEGO ZAKONU WSTĘPOWALI GŁÓWNIE RYCERZE WŁOSCY.

- TEMPLARIUSZE ŻYLI WEDŁUG REGUŁY UŁOŻONEJ PRZEZ FRANCUSKICH MNICHÓW, CYSTERSÓW. NIEKTÓRZY RYCERZE TRAKTOWALI SWOJE ŚLUBY POWAŻNIE - POŚCILI, AŻ CAŁKIEM STRACILI SIŁY.

- KRZYŻACY Z NIEMIEC RÓWNIEŻ WALCZYLI W ZIEMI ŚWIĘTEJ. ŚLUBOWALI UBÓSTWO I BYLI ZNANI ZE SWOJEJ WALECZNOŚCI I ODWAGI.

WALLY I ZŁY WEZYR

Wally i przyjaciele wyruszają na latającym dywanie, by zniweczyć zdradziecki plan porwania kalifa.

Wally, Wenda, Szczek i Czarodziej Białobrody stali pośrodku zatłoczonego bazaru w starym Bagdadzie tysiąc lat temu! Plac był pełen straganów, na których sprzedawano wszystko – od wonnych przypraw po piękne rzeźby.

– Oto odpowiedni czas i miejsce, by kupić nowy dywan do mojego pokoju – powiedział Wally, rozglądając się wokół ciekawie. – W tych stronach zawsze robiono najlepsze dywany.

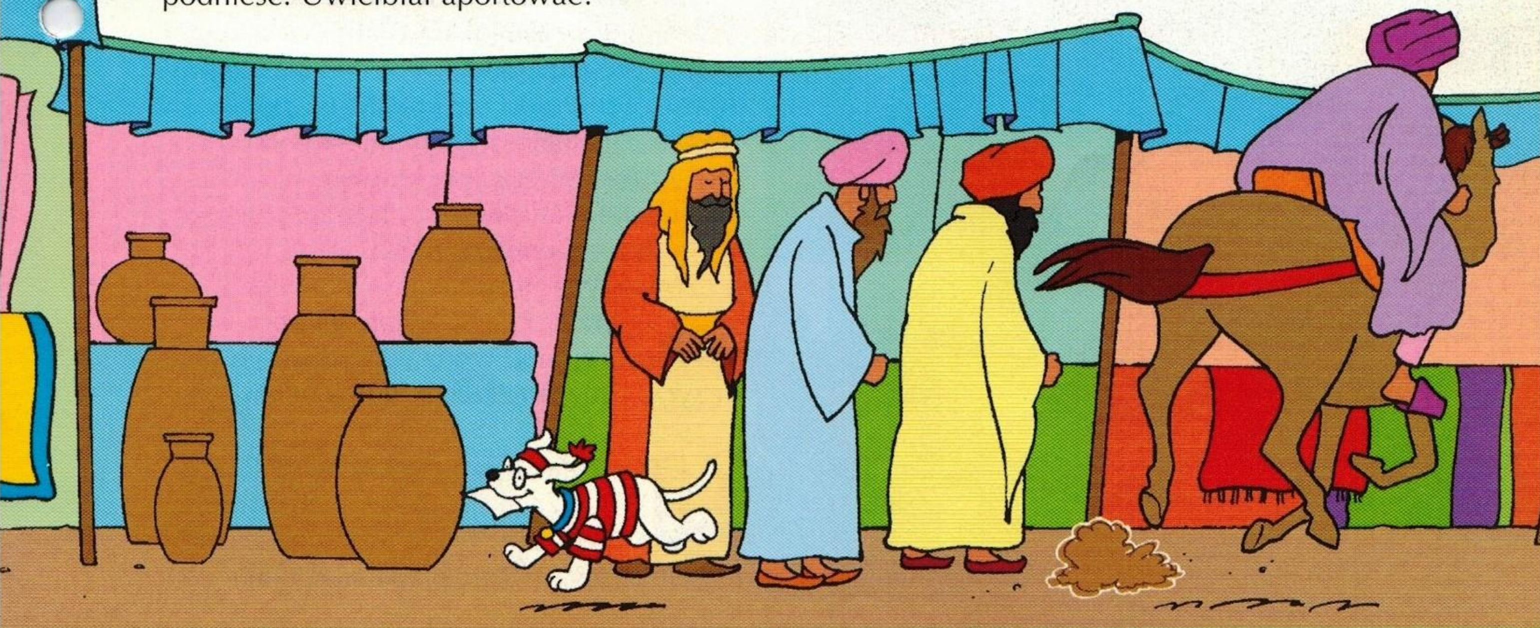
– Z pewnością – zgodził się Białobrody. – Ale o ileż łatwiej byłoby podskoczyć do sklepu z dywanami w naszej dzielnicy!

Wenda i Wally zaśmiali się. – To prawda, ale to nie byłoby tak zabawne!

Przez następną godzinę nasi przyjaciele zwiedzali bazar, gawędząc z kupcami i oglądając setki wspaniałych dywanów. Były tam kobierce we wszystkich kolorach.
– Ten mi się podoba – rzekł Wally, wskazując na bardzo gruby, żółty dywan, z różowym brzegiem.
Podczas gdy uzgadniał cenę z kupcem, zauważył, że wszyscy dookoła jak na komendę zaczynają pochylać głowy.
– Czy ktoś coś upuścił? – zapytał chłopiec, ale w tej samej chwili dostrzegł konia cwałującego ulicą pełną kurzu. Jechał na nim bogato ubrany mężczyzna o nieprzyjemnej twarzy. Przejechał obok Wally'ego tak szybko, że pęd powietrza niemal przewrócił chłopca!
– Hej! Uważaj! – krzyknął Wally.
Mężczyzna jednak nie przeprosił go.
– Przydałoby mu się trochę ogłady – mówił Wally, otrzepując się z kurzu.
– Cicho, Wally! – powiedział Białobrody.
– To wielki wezyr tutejszego kalifa. Wezyr to jakby premier – ma potężną władzę.
Gdy jego przyjaciele prowadzili rozmowę, Szczek obserwował ginącego w tłumie wezyra. Zauważył, że z kieszeni wypadła mu zmięta kartka papieru.
– Hau! – szczeknął Szczek i pobiegł ją podnieść. Uwielbiał aportować!
– Pokaż mi to, Szczeku – powiedział Wally, kiedy pies wrócił. Chłopiec rozłożył kartkę i odczytał wiadomość.
– To straszne! – zawołał. – To wiadomość od plemienia koczowników adresowana do wezyra. Planują napaść na pałac, by porwać kalifa. Wiedzą, że wojska nie będzie w pałacu, bo żołnierze mają rozdawać biednym jedzenie na ulicach!
– Ten podły wezyr zorganizował napad, żeby sam mógł objąć rządy – stwierdziła Wenda. – Musimy ostrzec kalifa!

Problem leżał w tym, że pałac kalifa był położony bardzo daleko od bazaru. Nawet gdyby przyjaciele jechali na wielbłądach, nigdy nie udałoby się im dotrzeć tam na czas i ocalić kalifa.
– Uszy do góry – odezwał się Białobrody.
Wyjął z rękawa zwój pergaminu i wyszeptał jakieś zaklęcie nad dywanem, który przed chwilą kupił Wally.
– Pojedziemy bardzo wygodnie – zapewnił czarodziej. – Na latającym dywanie!
Przyjaciele weszli na „pokład", usiedli po turecku i z głośnym świstem dywan uniósł się wysoko w powietrze.
– Zapnijcie pasy – zażartował Wally, kierując dywan w stronę pustyni.
– Następny przystanek to pałac kalifa!

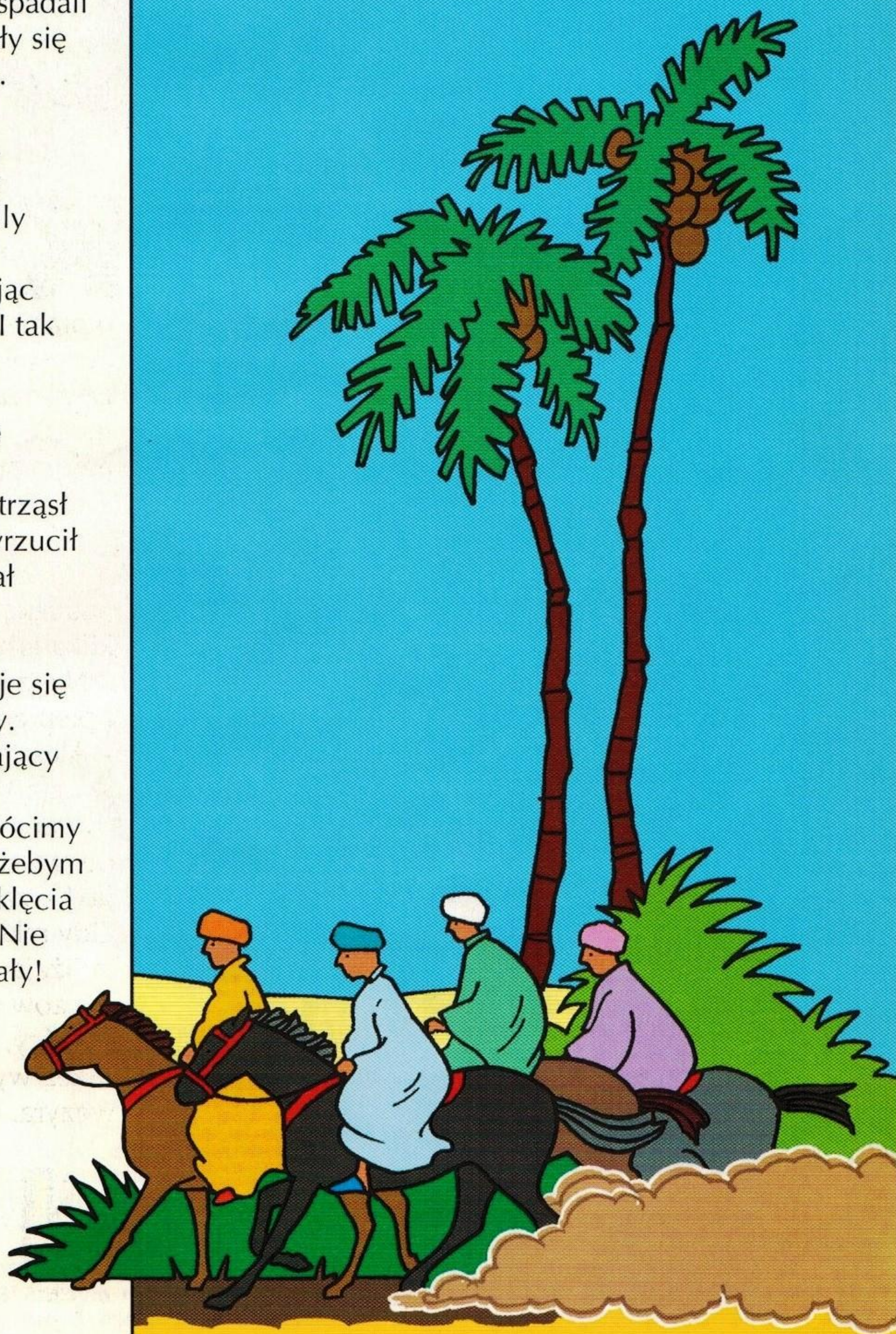

Kalif ciepło przywitał naszych przyjaciół, lecz bardzo się zmartwił, gdy Wally opowiedział mu o planie wezyra. – To okropne! – mówił, zwiesiwszy głowę. – A wszyscy moi żołnierze właśnie wyszli do miasta i długo ich nie będzie. Koczownicy więc bez najmniejszego trudu zajmą pałac!
– Nie, jeśli im przeszkodzimy – rzekł Wally głosem pełnym determinacji.
– Ten fałszywy wezyr musi dostać nauczkę. Będziemy tylko potrzebować kilka arbuzów i dużych toreb z pieprzem.
– Nie zatrzymasz całej armii arbuzami i pieprzem – powiedział Białobrody.
– Ależ tak! – zaśmiał się Wally, wskakując wraz z Wendą i Szczekiem na załadowany dywan. Ten uniósł się i ruszył w stronę otwartego okna. – Tylko musisz wiedzieć jak! – zawołał jeszcze chłopiec.
Gdy mknęli nad pustynią, Wenda wskazała zbliżającą się chmurę pyłu. – To koczownicy! – krzyknęła do Wally'ego. Jeźdźcy, wrzeszcząc i wyjąc, galopowali przez wydmy pod wodzą zdradliwego wezyra. – Już dojeżdżają do pałacu!

Nakazując dywanowi obniżyć lot, Wally zajął się otwieraniem torebek z pieprzem. Wielu jeźdźców spadło z wielbłądów, widząc przelatujący nad ich

głowami dywan. Tymczasem Wenda sprawdzała swoje umiejętności w grze w kręgle. Kiedy dywan leciał tuż nad ziemią, dziewczynka rzucała arbuzy pod nogi pieszych żołnierzy, którzy potykali się o nie i przewracali jak kręgle!
– „Przekręglowałam" ich swoimi czarami – śmiała się Wenda. – Doskonale, Wenda! – zawołał Wally, obsypując pieprzem pozostałych żołnierzy. Gdy zaczęli kichać, puszczali wodze i jeden po drugim spadali z wierzchowców. – Ich plany okazały się zakichane! – dodał wesoło chłopiec.

Rozgromiwszy koczowników, przyjaciele wylądowali przy niegodziwym wezyrze. Wally i Wenda kazali mu się poddać.
– Nigdy! – zawołał wezyr, dobywając scimitaru i wskakując na dywan. – I tak wam ucieknę. Leć dywanie, leć!
I dywan poleciał... dokładnie tam, gdzie pokazał mu Wally – w stronę pobliskiej oazy.
– Hej! Stój! Co się dzieje? – wezyr trząsł się ze strachu, gdy dywan nagle wyrzucił go w powietrze. – Aaaaa! – krzyczał jeszcze, po czym wylądował w sadzawce z wodą. Plusk!
– Myślę, że ten wstrętny wezyr czuje się teraz jak zmyty – zachichotał Wally. Razem z Wendą patrzyli, jak wracający z miasta żołnierze kalifa otoczyli koczowników i wezyra. – Kiedy wrócimy do domu, Wendo, przypomnij mi, żebym poprosił Białobrodego o zdjęcie zaklęcia z mojego dywanu – rzekł Wally. – Nie chcę, by moje meble gdzieś odleciały!

KONIEC

W CZĘŚCI 17. WALLY POMAGA ZAKONNIKOM WYTROPIĆ ZŁODZIEJA.

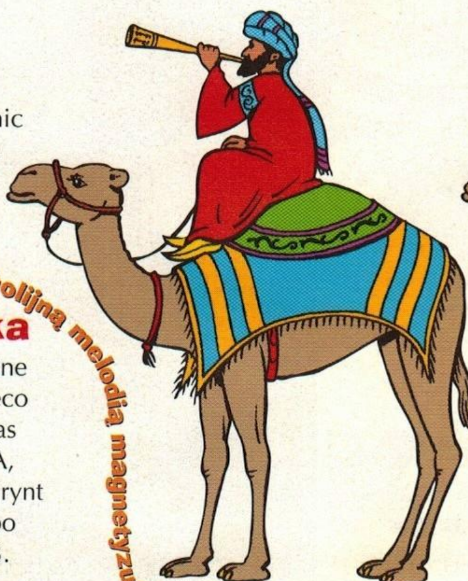
ŁAMIGŁÓWKI Z PRZESZŁOŚCI

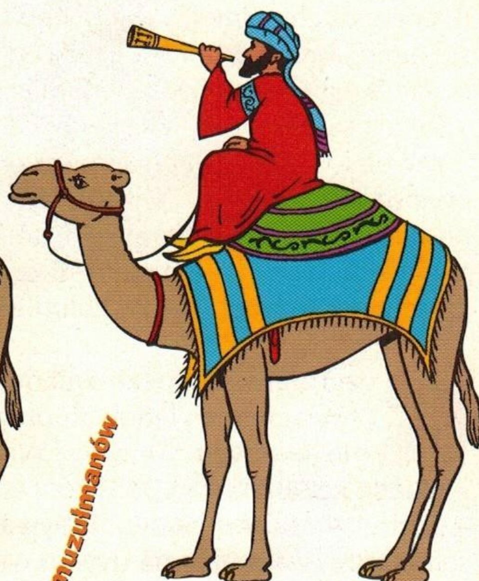

A TERAZ ZMIERZCIE SIĘ Z ARABSKIMI ZAGADKAMI, PRZYJACIELE. PAMIĘTAJCIE, ABY NIE ZAGLĄDAĆ DO ODPOWIEDZI!

Wytęż wzrok

Jeśli odnajdziecie osiem różnic między kalifami jadącymi na wielbłądach, zasłużycie na mój niski ukłon, moi mili!

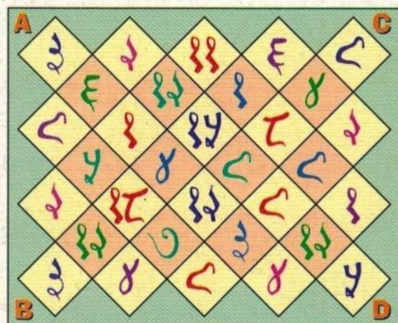

Młody muezin melancholijną melodią magnetyzuje modlących się w meczecie muzułmanów

Kaflowa zagadka

Poniżej widoczne są oryginalne cyfry arabskie. Wyglądają nieco inaczej niż używane przez nas obecnie. Rozpoczynając od A, wyruszcie w drogę przez labirynt kafli, ale przechodząc tylko po liczbach podzielnych przez 3. Dokąd dojdziecie?

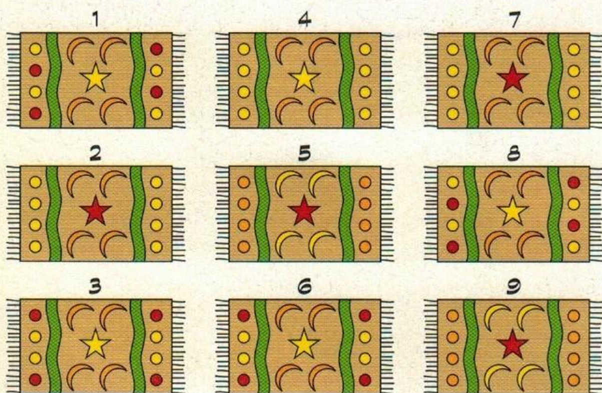

- JAKA POWINNA BYĆ WASZYM ZDANIEM IDEALNA SZKOŁA? ODPOWIADAJĄ CHÓREM ARABSCY UCZNIOWIE: - ZAMKNIĘTA!

Cóż o krzyżowcu rzec można? Chyba niewiele: mało jadł, dużo walczył, modlił się w kościele

Brykanie na dywanie

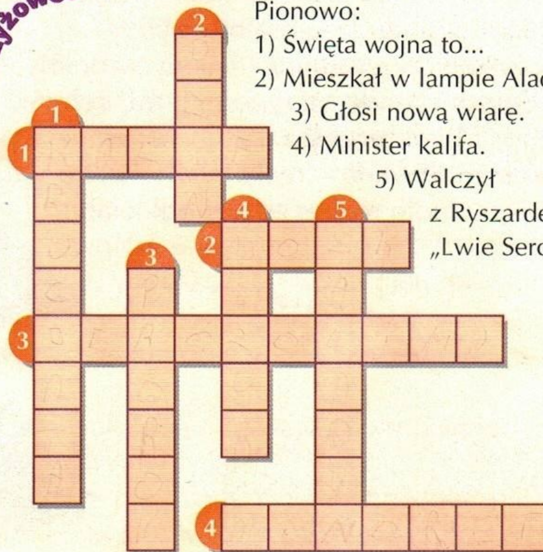
Który dywan nie pasuje do pozostałych?

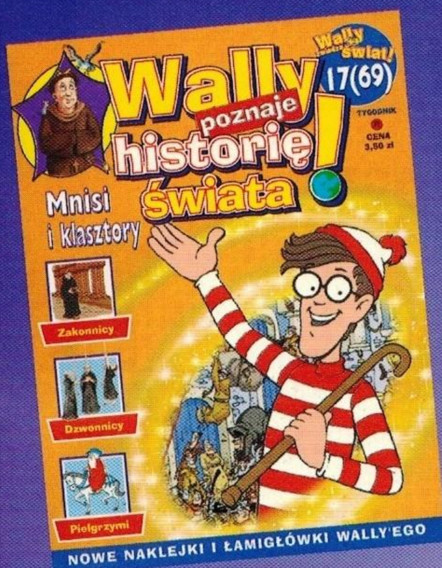

Krzyżówka

Poziomo:
1) Rządził arabskim imperium.
2) Arabowie przywozili go z północnej Europy.
3) Święte miasto.
4) Stąd nawoływał muezin wiernych do meczetu.

Pionowo:
1) Święta wojna to...
2) Mieszkał w lampie Aladyna.
3) Głosi nową wiarę.
4) Minister kalifa.
5) Walczył z Ryszardem „Lwie Serce".

W następnym tygodniu Wally zwiedzi KLASZTORY i pozna ich mieszkańców

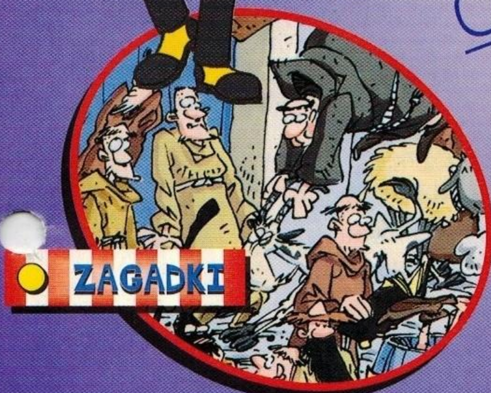
- DOWIEMY SIĘ, DLACZEGO MNISI NOSILI WŁOSIENICĘ
- OBEJRZYMY PIĘKNE KSIĘGI
- SPOTKAMY SIĘ ZE ŚW. FRANCISZKIEM, PRZYJACIELEM ZWIERZĄT

ŻYCIE CODZIENNE

ORAZ

WIĘCEJ NAKLEJEK I NOWE ŁAMIGŁÓWKI WALLY'EGO

ZAGADKI

PIELGRZYMI

Wydawnictwo: GE Fabbri Phoenix Sp. z o.o.
Adres redakcji: 50-079 Wrocław, ul. Ruska 41/42
Tel. (071) 344 77 75, fax 344 79 84
Redaktor naczelna: Małgorzata Pędziwiatr
Z–ca red. naczelnego: Violetta Nowakowska
Opracowanie graficzne: Jola Kłosowicz
Redaktor techniczny: Andrzej Kaczmarek
Korekta: Elżbieta Niegoda i Waldemar Spallek
Kolportaż: Andrzej Grzebyk
Zamówienia na egzemplarze archiwalne przyjmujemy wyłącznie na kartkach pocztowych.

ISBN 83-910481-1-X, 83-87911-99-2 [cz. 16 (68)]
Zabroniona jest bezumowna sprzedaż numerów bieżących i archiwalnych „Wally zwiedza świat" po cenie niższej od ceny detalicznej ustalonej przez wydawcę.

ATLAS:
otrzymasz go w prezencie wraz z numerem pierwszym WALLY POZNAJE HISTORIĘ ŚWIATA. Znajdziesz w nim ilustracje z całego świata, a także nieocenione informacje przydatne do zadań domowych. Są w nim obrazki słynnych budowli, zwierząt, a także mieszkańców świata.

NAKLEJKI:
w każdym numerze znajdziesz komplet darmowych naklejek do atlasu. Gdzie je naklejać? To proste! Numer naklejki odpowiada pustej kratce w atlasie.

Oprócz fantastycznych naklejek z numerami otrzymasz naklejki z reprezentantami różnych epok. Dostaniesz też zabawne naklejki Wally'ego, które możesz przykleić tam, gdzie chcesz.

SEGREGATOR:
pierwszy z czterech segregatorów otrzymasz z numerem drugim, w którym Wally cofa się w czasy faraonów. Każdy z numerów jest dziurkowany, tak więc łatwo wpiąć go do segregatora. Dzięki niemu cały zbiór nie będzie się niszczyć, a ty szybko znajdziesz potrzebny numer.

Historyczny quiz Wally'ego

CZY ZNACIE PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI NA TE PYTANIA, PODRÓŻNICY W CZASIE?

1 Zadaszony targ w arabskim mieście nazywa się:

a) stuk,
b) puk,
c) suk.

2 Gdzie znajduje się Kopuła na Skale?

a) w Jerozolimie,
b) w Mekce,
c) w Stambule.

3 Co arabscy kupcy przywozili z podróży do Indii?

a) papier i tusz,
b) curry i ryż,
c) rubiny i pachnidła.

4 Ściany meczetów często są pokryte:

a) portretami,
b) jaskrawo pomalowanymi kaflami,
c) podobiznami zwierząt.

5 Scimitar to:

a) zakrzywiony miecz,
b) instrument muzyczny,
c) zwiewna szata.

6 Długi pochód wielbłądów nazywa się:

a) kardamon,
b) karawana,
c) kareta.

7 Do zakonu joannitów wstępowali rycerze z:

a) Francji,
b) Włoch,
c) Niemiec.

8 Ryszard I miał przydomek:

a) „Długoręki",
b) „Lwie Serce",
c) „Lwia Paszcza".

9 Muzułmański władca walczący z Ryszardem I o Jerozolimę nazywał się:

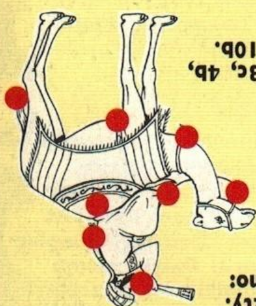
a) Saladyn,
b) Aladyn,
c) Baladyn.

10 Muzułmańscy rycerze jechali do bitwy na:

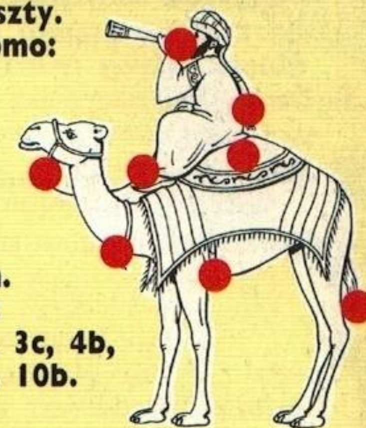
a) wielkich wielbłądach,
b) małych, szybkich koniach,
c) rowerach wyścigowych.

ODPOWIEDZI (NIE ZAGLĄDAJ!)

Str. 1: Szukaj i znajdź: namiot - str. 18, rycerz - str. 3, łódź - II str. okładki, Kopuła na Skale - str. 7, minaret - str. 12.
Str. 2: Rozbity kafel: A, D i E.
Str. 4: Na bazarze: Szczek jest w koszu na dole rysunku; Wenda jest wśród kupców po lewej; Lewus stoi na balkonie u góry po prawej, a Wally za straganem z pasiastymi ubraniami.
Str. 8: Pisemna zagadka: 4.
Str. 10-11: Wally znajduje się dokładnie na środku rysunku, na lewo od bramy. Drzemiący rycerz leży na dole po lewej, pod palmą. Tchórzliwy wielbłąd stoi w bramie. Wachlarz chłodzi kalifa na górze z prawej. Szpiedzy są dokładnie nad drzemiącym rycerzem. Brodaty krzyżowiec leci na górze pośrodku. Na rysunku są trzy płonące kule i sześć włóczni.
Str. 13: Mur obronny: Słowo „krucjata" powtarza się 6 razy.
Str. 14: Krzyżowe oblężenie: kolczuga, buzdygan, piechota, zbroja, wojsko, armia, kopia, topór, mury, scimitar, tunel, chorągiew, pocisk, koń.
Str. 20: Wytęż wzrok: Rozwiązanie po prawej. **Kaflowa zagadka:** B. **Brykanie na dywanie:** 4 nie pasuje do reszty.
Krzyżówka: Poziomo: 1 kalif, 2 wosk, 3 Jerozolima, 4 minaret. Pionowo: 1 krucjata, 2 dżin, 3 prorok, 4 wezyr, 5 Saladyn.
Historyczny quiz Wally'ego: 1c, 2a, 3c, 4b, 5a, 6b, 7b, 8b, 9a, 10b.

Str. 1: Szukaj i znajdź: namiot - str. 18, rycerz - str. 3, łódź - II str. okładki, Kopuła na Skale - str. 7, minaret - str. 12.
Str. 2: Rozbity kafel: A, D i E.
Str. 4: Na bazarze: Szczek jest w koszu na dole rysunku; Wenda jest wśród kupców po lewej; Lewus stoi na balkonie u góry po prawej, a Wally za straganem z pasiastymi ubraniami.
Str. 8: Pisemna zagadka: 4.
Str. 10-11: Wally znajduje się dokładnie na środku rysunku, na lewo od bramy. Drzemiący rycerz leży na dole po lewej, pod palmą. Tchórzliwy wielbłąd stoi w bramie. Wachlarz chłodzi kalifa na górze z prawej. Szpiedzy są dokładnie nad drzemiącym rycerzem. Brodaty krzyżowiec leci na górze pośrodku. Na rysunku są trzy płonące kule i sześć włóczni.
Str. 13: Mur obronny: Słowo „krucjata" powtarza się 6 razy.
Str. 14: Krzyżowe oblężenie: kolczuga, buzdygan, piechota, zbroja, wojsko, armia, kopia, topór, mury, scimitar, tunel, chorągiew, pocisk, koń.
Str. 20: Wytęż wzrok: Rozwiązanie po prawej. **Kaflowa zagadka:** B. **Brykanie na dywanie:** 4 nie pasuje do reszty.
Krzyżówka: Poziomo:
1 kalif, 2 wosk,
3 Jerozolima,
4 minaret.
Pionowo:
1 krucjata,
2 dżin, 3 prorok,
4 wezyr, 5 Saladyn.
Historyczny quiz Wally'ego: 1c, 2a, 3c, 4b, 5a, 6b, 7b, 8b, 9a, 10b.

ODPOWIEDZI (NIE ZAGLĄDAJ!)